

Sygn. akt II CSK 248/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa A. R.
przeciwko S. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w P.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 marca 2016 r.,
skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 30 października 2014 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w punktach:

- **pierwszym oddalającym apelację od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 25 lutego 2014 r. w części oddalającej powództwo o wydanie: witryny z żaluzją i obudową MDF oraz oświetleniem diodowym, 165 sztuk kratownic sufitowych, dwóch klimakonwektorów kanałowych typu UCD 28, oświetlenia lokalu i 60 sztuk paneli betonowych (punkty a-e pozwu),**
- **drugim orzekającym o kosztach postępowania apelacyjnego-**

- i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka domagała się nakazania pozwanemu, aby wydał jej witrynę z żaluzją i obudową MDF oraz oświetleniem diodowym, 165 sztuk kratownic sufitowych, urządzenia tworzącego system klimatyzacji lokalu w postaci dwóch klimakonwektorów kanałowych typu UCD 28, oświetlenia lokalu składającego się z elementów wyspecyfikowanych w fakturze VAT 929/G/2008 i 60 sztuk paneli betonowych oraz zasądzenia kwoty 122.262,11 z ustawowymi odsetkami od dnia 2 sierpnia 2011 r. z tytułu zwrotu nakładów poniesionych na lokal.

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania należnych pozwanemu. W motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy ustalił, że powódka, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, zawarła z pozwanym umowę najmu lokalu użytkowego o powierzchni 168,87 m² znajdującego się w galerii Centrum Handlowego [...]. W umowie łączącej strony zostały uregulowane ich wzajemne prawa i obowiązki w tym dotyczące adaptacji będącego przedmiotem najmu lokalu. Wskazano, że powódka zaadaptuje lokal stosownie do swoich potrzeb własnymi środkami i na własny koszt, przy czym przed rozpoczęciem prac powinna uzyskać zgodę pozwanego jako wynajmującego. Z umowy wynikało również, że po jej wygaśnięciu lub rozwiązaniu powódka będzie miała obowiązek zwrócenia lokalu w stanie początkowym, nie przekraczającym normalnego zużycia, chyba że pozwany zdecyduje o pozostawieniu prac wykonanych przez powódkę. W takim wypadku nie będzie miała ona prawa do żadnego wynagrodzenia. W chwili wydania lokalu, co nastąpiło 22 października 2008 r., powódka złożyła oświadczenie, że stan techniczny lokalu jest jej znany i nie zgłasza zastrzeżeń do jego przydatności w zakresie prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. W wynajętym lokalu powódka prowadziła sprzedaż odzieży marki C. na podstawie umowy franchisingu zwartej z L. S.A., przy czym lokal ten przystosowała do potrzeb prowadzonej działalności według projektu L. Umowa zawarta z tą firmą regulowała wzajemne prawa i obowiązki jej stron. Z dokumentów przedstawionych przez powódkę wynikało, że wydatkowała na materiały i usługi budowlano-remontowe kwotę 297.608,42 zł. Pismem z dnia 17 sierpnia 2011 r. pozwany poinformował powódkę o rozwiązaniu umowy najmu w związku z zadłużeniem w płatności czynszu i

kosztów eksploatacji, wyraził zgodę na pozostawienie w lokalu prac przystosowawczych oraz elementów wyposażenia nie dających się oddzielić od ścian, sufitów i podłogi bez ich uszkodzenia, bez prawa wynagrodzenia z tego tytułu wskazując, że dotyczy to wyłącznie rzeczy i praw nie stanowiących przedmiotu własności lub innych praw osób trzecich, które to rzeczy podlegają zwrotowi. Umowa uległa rozwiązaniu z dniem 19 sierpnia 2011 r. i również z tą datą L. S.A. rozwiązał z powódką umowę franczyzy. Pozwany pismem z dnia 17 października 2011 r. poinformował powódkę, że komornik w lokalu dokonał zajęcia ruchomości oraz przypomniał, że zgodnie z warunkami najmu wszelkie elementy wyposażenia nie dające się oddzielić od ścian, sufitu i podłogi bez ich uszkodzenia przeszły na jego własność, wezwał powódkę do odbioru pozostałych ruchomości do dnia 21 października 2011; termin ten został przedłużony do 24 października 2011 r. W tym też dniu został sporządzony protokół zdawczo - odbiorczy, w którym wymieniono elementy wyposażenia i instalacje pozostające w lokal w postaci rzeczy objętych w pozwie żądaniem wydania. Oddalając powództwo Sąd Okręgowy powołał się na postanowienia umowy dotyczące rozliczeń stron z tytułu nakładów oraz za nieudowodnione uznał nakłady finansowe powódki na lokal, przy czym wskazał, że powódka nie zgłosiła wniosków dowodowych, że przedmioty, których wydania domaga się, dadzą się oddzielić od przedmiotu najmu oraz, że stanowią jej własność.

Apelacja powódki została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 30 października 2014 r. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, że określenie statusu właścicielskiego rzeczy, których wydania skarżąca domagała się, jest irrelevantne z punktu widzenia istoty sporu. Kluczowe bowiem było to, że powódka nie zdołała wykazać, że opisane w pozwie przedmioty mogą być odłączone od przedmiotu najmu bez uszkodzenia jego struktury. Takie ustalenie wymagało wiedzy specjalnej co oznacza, że wymagało powołania biegłego. Powódka nie zgłosiła jednak takiego wniosku dowodowego, przy czym, w ocenie tego Sądu, zarzut naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c. był nieuzasadniony ponieważ działanie sądu z urzędu powinno być usprawiedliwione szczególnymi okolicznościami, a tych sąd trafnie nie dopatrzył się, podobnie jak i Sąd Apelacyjny. Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego „skoro jedynym skutecznym sposobem

na wykazanie i udowodnienie przez powódkę zasadności swoich twierdzeń było zgłoszenie dowodu z opinii biegłego sądowego, a wniosek taki nie został sformułowany, to należało przyjąć, z uwagi na to, że to na niej spoczywał ciężar udowodnienia dochodzonych roszczeń, iż apelująca nie zdołała wykazać, że opisane w punkcie 1 żądania pozwu przedmioty mogły zostać odłączone od lokalu bez uszkodzenia jego ścian, sufitu czy też podłogi”. W odniesieniu do kosztów prac przystosowawczych, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że rozliczenie z tego tytułu strony skutecznie wyłączyły w umowie.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego powództwo o wydanie rzeczy wymienionych w punkcie pierwszym pozwu, zaskarżyła skargą kasacyjną powódka. Powołując się na naruszenie art. 232 zdanie 2 w związku z art. 278 k.p.c. skarżąca domagała się uchylenia wyroku w zaskarżonej części i wyroku Sądu Okręgowego i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 6 k.c., ciężar udowodnienia danego faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Zasadniczym skutkiem nałożenia na powoda ciężaru dowodu faktów decydujących o rozstrzygnięciu, jest oddalenie powództwa, gdy w sprawie do ustalenia tych faktów nie dojdzie. Konsekwencją spoczywania na powodzie - ze wspomnianym skutkiem - ciężaru dowodu wskazanych faktów jest oczywiście także powinność zgłoszenia przez niego dotyczących tych faktów dowodów (art. 232 zdanie pierwsze k.c.). Sąd może jednak również dopuścić w tym zakresie dowody z urzędu (art. 232 zdanie drugie k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, zastosowanie przez sąd art. 232 zdanie drugie k.p.c. może się nawet stać obowiązkiem sądu, naruszenie zaś tego obowiązku przez sąd drugiej instancji – podstawą skargi kasacyjnej. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 22 lutego 2006 r., III CK 341/05; 13 lutego 2004 r., IV CK 24/03; 19 kwietnia 2007 r., I CSK 27/07). Ta linia orzecznicza jest zaś ugruntowana w odniesieniu do dowodu jakim jest opinia biegłego. Jeżeli fakt

istotny dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych, a te zapewnia wyłącznie opinia biegłego, sąd nie może uchylić się od obowiązku przeprowadzenia takiego dowodu. W braku wniosku pochodzącego od strony, dowód taki Sąd powinien był przeprowadzić z urzędu. Przyjąć bowiem należy, że wyjątkowość przypadku rozumieniu art. 232 zdanie drugie k.p.c. wyraża się właśnie w tym, że dany fakt mający zasadnicze znaczenie można ustalić wyłącznie za pomocą dowodu z opinii biegłego. Dodać przy tym należy, że sądy sprawują wymiar sprawiedliwości, a wymierzanie sprawiedliwości to nie tylko działania procesowe formalnie zgodne z literą prawa ale rzeczywiste dążenie do przeciwdziałania niebezpieczeństwu oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, podważającego funkcję procesu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2011 r. V CSK 382/10, z dnia 27 kwietnia 2012 r. V CSK 202/11, z dnia 14 grudnia 2012 r. I CSK 248/12, z dnia 14 lutego 2013 r. II CSK 295/12 - nie publ.).

W okolicznościach sprawy niniejszej Sąd Apelacyjny jednoznacznie stwierdził (co *in extenso* przytoczono wyżej), że jedynym skutecznym sposobem na udowodnienie zasadności roszczeń powódki był dowód z opinii biegłego. Przy braku wniosku powódki, zaniechanie zatem przeprowadzenia tego dowodu z urzędu, było naruszeniem art. 232 zd. 2 k.p.c. w sposób mający istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy i prowadziło do uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Z przedstawionych powodów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.), o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

jw

kc